

Abinieku un rāpuļu Natura 2000 teritoriju monitoringa starpatskaite 2025.gadam

Dr.biol Andris Čeirāns, Dr.biol. Mihails Pupiņš

Sagatavota pakalpojuma līguma Nr. 7.7/480/2025 ietvaros

2025

Saturs

	lpp.
Sarkanvēdera ugunskrupja un smilšu krupja monitorings	3
Lielā tritona monitorings	6
Purva bruņurupuča monitorings	8
Gludenās čūskas monitorings	10

Sarkanvēdera ugunskrupja un smilšu krupja monitoringi

Progress

Trijos sarkanvēdera ugunskrupja (*Bombina bombina*) un trijos smilšu krupja (*Epidalea calamita*) parauglaukumos uzskaites veic katru gadu, tās veiktas arī 2025.gadā. Ugunskrupja parauglaukumi vienlaicīgi ir arī fona monitoringa parauglaukumi, kas papildināti ar tieši ugunskrupja optimālās aktivitātes periodā veiktām uzskaitēm. Šādas ugunskrupja uzskaites veiktas 2025.gada maijā, pa vienai katrā parauglaukumā – Demenes, Ilgu, Medumu. Smilšu krupim Natura 2000 monitorings veikts DL Karateri, Slīteres NP un DL “Garākalna smilšu krupja atradne”, katra apmeklēta 3 reizes ar nolūku uzskaitīt vokalizējošus krupjus un pārbaudīt vairošanās sekmes (kurkuļi, šīgadeņi). DL “Garākalna smilšu krupja atradne” parauglaukums 2025-2027 gadā aizstāj AAA Ādaži parauglaukumu, kur ir apgrūtināta iekļūšana militārajā poligonā, un smilšu krupis, visticamāk, izzudis (pēdējie novērojumi ~10 gadus atpakaļ, 2022-2024 gada monitoringā šeit vairs nav konstatēta). Visu uzskaišu protokoli un aprēķini iesniegti Dabas aizsardzības pārvaldei (turpmāk – DAP) kopā ar 2025.gada nodevumu. Ugunskrupja populāciju lieluma aprēķini un to abinieku indeksu aprēķini veikti Excel failā kopā ar fona monitoringa rezultātu aprēķiniem. Smilšu krupim īpaši populācijas un abinieku indeksa aprēķini netiek veikti.

Populāciju lieluma novērtējumi

Sarkanvēdera ugunskrupja populāciju lieluma novērtējumi 2025.gada datiem sniegti 1.tabulā; 2025.gadā lielākais apdzīvoto ūdenstilpņu īpatsvars un lielākais īpatņu skaits tajās bija Silenes (Ilgu) parauglaukumā, savukārt populācijas blīvums visaugstākais bija Demenes parauglaukumā (13.3 īp/km²), kur ūdenstilpņu skaits ir ~4 reizes lielāks, nekā Silenē.

Smilšu krupim 2025.gadā vokalizēšana un sekmīga vairošanās konstatētas divos parauglaukumos, trešajā – Slīteres parauglaukumā, smilšu krupja vairošanās lāmas pavasarī un vasaras sākumā bija praktiski sausas vājas pazemes ūdeņu atslodzes dēļ (maz ūdens blakus esošajā Bažu purvā, kas baro pludmales avotus), pludmales josla bija šaura viļņu darbības rezultātā un vairošanās dzīvotnes praktiski nebija. Pretēji Slīteres NP, Karateru karjeros 2025.gadā bija daudz lāmu, kas saglabājās arī vēl vasarā; kopējais novērotais vokalizējošu tēviņu skaits maijā šeit bija augsts, 11-12 gab, jūlijā novēroti kurkuļi un šīgadeņi. Garākalna parauglaukumā, pašā smilšu krupja aizsardzībai nodibinātajā liegumā smilšu krupis netika konstatēts, bet 3-4 īpatņu vokalizēšana konstatēta 4-5 km tālāk R virzienā, izstrādes procesā

esošā karjerā un blakus esošajās lauksaimniecības zemēs; jūlijā šajā karjerā konstatēts šīgadenis.

Abinieku indeksi un populāciju trendi

Abinieku indeksi ugunskrupim trijos Natura 200 parauglaukumos sniegti 1.attēlā. Citu gadu indeksu aprēķinā izmantoti uzskaišu rezultāti, kas iegūti: metodikas aprobācijas projektā (2015), valsts monitoringa iepriekšējos posmos (2016-2018 un 2022-2024), atsevišķu LVAF projektu laikā un ĪADT izpētes ietvaros dabas aizsardzības plānu izstrādes laikā (2018-2020). Dmenes un Ilgu parauglaukumos visā novērojumu periodā raksturīgas skaista svārstības, ar zināmu populācijas pieauguma trendu pēdējos gados Ilgu parauglaukumā, un skaita samazināšanās tendenci (gan vokalizējošu tēviņu, gan apdzīvoto ūdenstilpņu skaitā) Dmenē. Trešajā, Medumu parauglaukumā, populācijas lielums ir svārstījies mazāk un būtiski populācijas izmaiņu trendi nav novērojami.

Smilšu krupim Karateros 2025.gadā konstatēts līdz šim lielākais vokalizējošu īpatņu skaits. Garākalna parauglaukumā šis ir pirmais monitoringa gads, savukārt Slīteres parauglaukumā apstākļi šogad bija netipiski, tādēļ nevar izdarīt secinājumu par populācijas samazināšanos vai izzušanu. Visām sugām un parauglaukumiem trendu galīgo novērtējumus varēs veikt pēc fona monitoringa datu ievākšanas pabeigšanas 2027.gadā

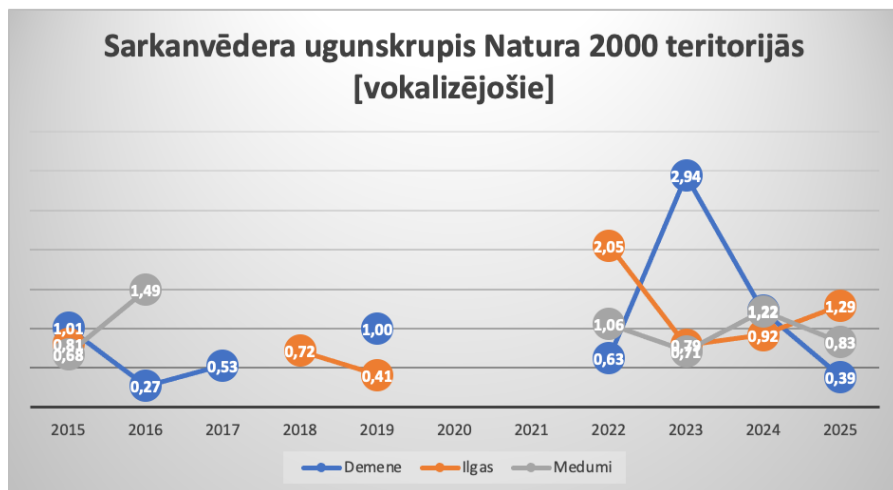
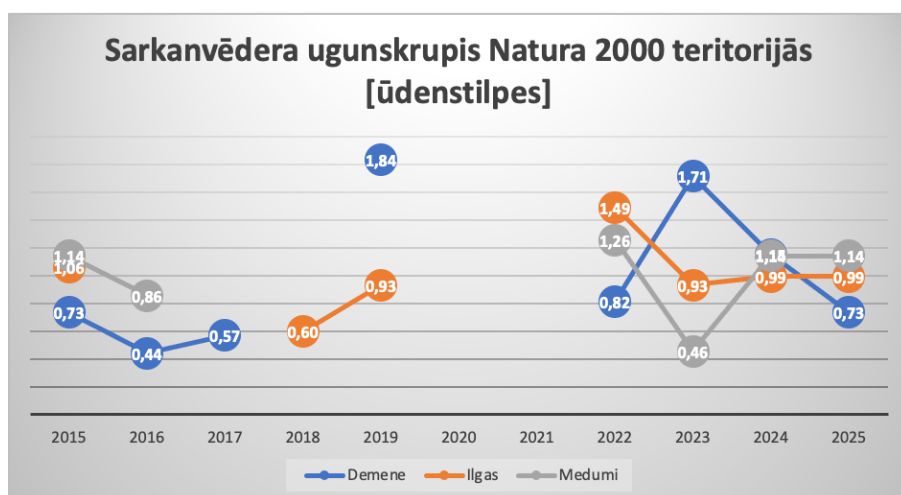
1.tabula

Sarkanvēdera ugunskrupja uzskaišu rezultāti un pieaugušo īpatņu minimālā populācijas blīvuma (gab/km²) novērtējumi trijos Natura 2000 parauglaukumos saskaņā ar 2025.gada uzskaišu rezultātiem.

Parauglaukums	Apdzīvoto ūdenstilpņu īpatsvars	Vidējais vokalizējošu īpatņu skaits vienā sugas apdzīvotā ūdenstilpē	Aprēķinātais pieaugušo īpatņu minimālais blīvums (gab/km ²)
Demene	23.7%	2.3	13.3
Ilgas (DP Silene)	50.0%	3.5	9.8
Medumi	29.4%	2.4	12.4

1.attēls

Abinieku indeksi ugunsrupim trijos Natura 2000 monitoringa parauglaukumos 2015-2025 gadu periodam.

Lielā tritona monitorings

Progress

2025.gadā Natura 2000 teritoriju monitoringa ietvaros apsekoti visi trīs parauglaukumi (Gaujas NP 1, Silene (Ilgas), Demene). Sagatavoti uzskaišu protokoli Word formātā, kas iesniegti DAP 2025.gada nodevuma ietvaros. Visiem šiem parauglaukumiem veikti lielā tritona kāpuru blīvuma un apdzīvoto ūdenstilpņu īpatsvara aprēķini, papildus kāpuru blīvumiem ekstrapolācijas ceļā novērtēts kāpuru kopskaits apsekotajās ūdenstilpēs, ko gala atskaitē plānots izmantot aptuvenā tritona populācijas lieluma novērtējumā. Apsekotajiem parauglaukumiem aprēķināti abinieku indeksi. Visi aprēķini veikti Excel failos kopā ar fona monitoringa datiem, faili iesniegti DAP 2025.gada nodevuma ietvaros. Saskaņā ar monitoringa plānu, šie trīs Natura 2000 parauglaukumi tiks apsekoti arī 2026. un 2027.gados.

Relatīvā blīvuma novērtējumi

Lielā tritona apdzīvoto ūdenstilpņu īpatsvars un kāpuru vidējais blīvums tritona apdzīvotajās ūdenstilpēs sniegts 2.tabulā. Augstākais kāpuru blīvums konstatēts Gaujas NP parauglaukumā, bet augstākais apdzīvotu ūdenstilpņu īpatsvars 2025.gadā bija Silenē, zemākais – Demenē. Zemākais kāpuru blīvums un apdzīvotu ūdenstilpņu īpatsvars bija Demenē.

Abinieku indeksi un populāciju trendi

Abinieku indeksi lielajam tritonam trijos Natura 200 parauglaukumos sniegti 2.attēlā. Citu gadu indeksu aprēķinā izmantoti uzskaišu rezultāti, kas iegūti: metodikas aprobācijas projektā (2015), valsts monitoringa iepriekšējos posmos (2016-2018 un 2022-2024), atsevišķu LVAF projektu laikā un ĪADT izpētes ietvaros dabas aizsardzības plānu izstrādes laikā (2018-2020). Pēdējo 10 gadu laikā lielajam tritonam Silenes parauglaukumā ir bijušas ievērojamas skaita svārstības, bet pēdējos trijos gados ir pakāpeniski palielinājies gan apdzīvoto ūdenstilpņu īpatsvars, gan kāpuru blīvums tajās. Netālu esošajā Dmenes parauglaukumā vērojama pretēja tendence ar pakāpenisku populācijas samazināšanos. Gaujas NP parauglaukumā pēdējos gados nedaudz samazinājies apdzīvotu ūdenstilpņu īpatsvars, taču pieaudzis kāpuru blīvums tajās, kas, provizoriski, varētu liecināt par dažu ūdenstilpņu kvalitātes samazināšanos un tritonu koncentrēšanos atlikušajās. Tomēr galīgo secinājumu izdarīšanai nepieciešami arī 2026. un 2027.gadu dati.

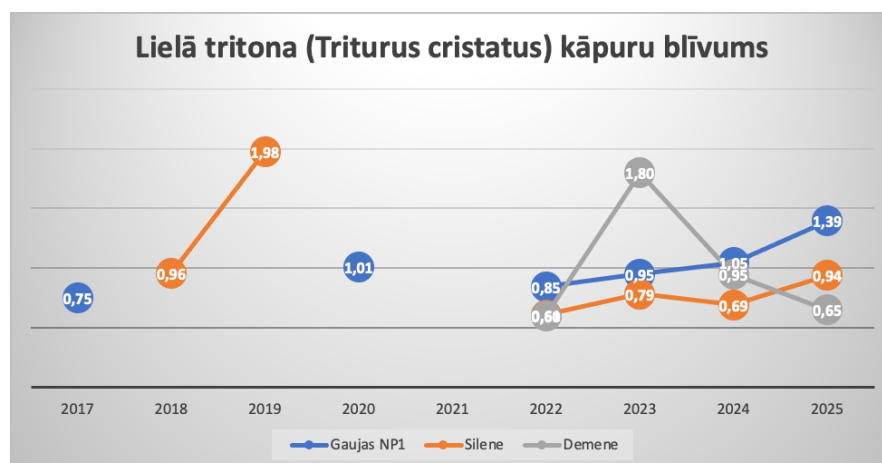
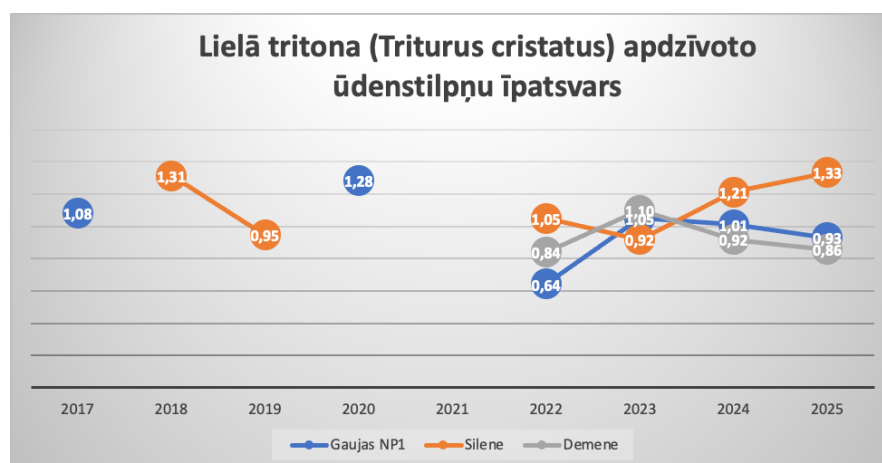
2.tabula

Lielā tritona (*Triturus cristatus*) Natura 2000 teritoriju parauglaukumu apdzīvoto ūdenstilpņu īpatsvars i) visām 2025.gadā apsekotām ūdenstilpēm ($P_{kopējais}$), ii) tādām, kurās ir esošās vai kādreizējās dotās sugas atradnes ($P_{atradēs}$), kā arī iii) tritonu kāpuru vidējais blīvums (D) atradnēs

Parauglaukums	$P_{kopējais}$	$P_{atradēs}$	D (gab/m ³)
Demene	0.41	0.58	0.82
Gaujas NP1	0.60	0.64	2.65
Silene	0.65	0.85	1.83

2.attēls

Abinieku indeksi lielajam tritonam Natura 2000 monitoringa parauglaukumos 2017-2025 gadu periodam.

Purva bruņurupuča monitorings

Progress

Natura 2000 monitoringa ietvaros, saskaņā ar 2025.gada plānu, veiktas purva bruņurupuča uzskaites ar murdiem un vizuāli novērojumi Silenes parauglaukumā. Vizuāli novērojumi veikti piecos atkārtojumos aprīlī-jūlijā, 22 punktos 3 lokalitātēs. Šajās pašās lokalitātēs veiktas arī trīs uzskaites (aprīlis, jūnijs, jūlijs) ar 15 murdiem, 5 murdi katrā. Vizuālas uzskaites un uzskaites ar murdiem Silenes parauglaukumā tiks turpinātas 2026. un 2027.gadā. Word formātā sagatavotie uzskaišu protokoli iesniegti DAP 2025.gada nodevuma ietvaros. Bruņurupuča populācijas lieluma novērtējums 2025.gadā nav veikts, jo nepieciešami arī 2026. un 2027.gadu dati.

Uzskaišu rezultāti

Murdos vienā uzskaitē vidēji noķerti 0.7 (min-max 0-1) bruņurupuči, jeb 0.04 bruņurupuči/murds/uzskaite. Bruņurupuči konstatēti divās no trijām izpētes ūdenstilpēm. Pēc čipiem identificēti 2 dažādi pieauguši bruņurupuči (3.attēls). Vizuālu novērojumu laikā maksimālais novēroto īpatņu skaits uzskaitē bija 3 gab, vienā punktā tika novērots ne vairāk par 1 īpatni. Bruņurupuči novēroti 36 % vizuālo novērojumu punktu.

3.attēls

Purva bruņurupucis ar ID numuru 981098106671957, kas noķerts mirdā 2025.gada jūnijā

Gludenās čūskas monitorings

Gludenās čūskas monitorings 2025. gadā nav veikts, monitorings plānots 2026. un 2027.gados.